

Balsaminka w kształcie ryby

- Czas powstania XIX w.?
- Wymiary wysokość: 15,3 cm, szerokość: 3,7 cm, waga: 29,1 g
- Numer inwentarzowy MNS/3733/S
- Muzeum [Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu](#)
- Tematy [wielokulturowość](#), [religijność](#)
- Technika [rytowanie](#), [srebrzenie](#), [trybowanie](#)
- Materiał [mosiądz](#), [szkło kolorowe](#)
- Prawa do obiektu Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [judaika](#), [szabat](#), [złotnictwo](#), [Żydzi](#), [3D](#), [wielokulturowość](#), [sztuka sakralna](#), [ceremonia](#), [zwierzęta](#), [zapach](#), [3D plus](#), [domena publiczna](#)

Balsaminki (inaczej szmekier; hebr. *bassamim*, *psumin-byksy*), służące jako pojemniki na wonności, używane były podczas pożegnania szabatu, najczęściej miały formę ozdobnych wieżyczek, niekiedy również owoców i roślin. Nowosądecka balsaminka natomiast ma kształt ryby, której głowę, połączoną z tułowiem za pomocą zawiasu, można otwierać i odchylać. Tułów ryby złożony jest z pięciu

zachodzących na siebie członów mających formę zwięzających się ku płetwie rzędów półkolistie zakończonych łusek, powierzchnia zaś jest fakturowana, pokryta siecią żłobień. Poszczególne człony tułowia połączone są z sobą w taki sposób, by ciało ryby można było lekko wygiąć. Do tułowia dołączone są płetwy boczne i grzbietowa. Powierzchnia balsaminki jest rytowana, pokryta siecią żłobień i zygzaków oddających fakturę łusek i płetw. W oku ryby wprawione są okrągłe, czerwone kamyczki lub szkiełka. Brak wybitego znaku wytwórni uniemożliwia określenie miejsca powstania eksponatu i utrudnia jego datowanie.

Obiekt zakupiono do zbiorów w 2000 roku, wzbogacił kolekcję judaików. Nietypowy, bardzo interesujący i niezbyt często spotykany kształt eksponatu wyróżnia go na tle innych balsaminek znajdujących się w kolekcji muzealnej.

Opracowanie: Edyta Ross-Pazdyk (Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu), © wszystkie prawa zastrzeżone

Do czego służą balsaminki?

Skąd wziął się zwyczaj wdychania wonnych ziół na zakończenie szabatu i co symbolizuje?

To pozostałość po czasach, kiedy Żydzi składali ofiary w Świątyni Jerozolimskiej. Po jej ostatecznym zburzeniu przez Rzymian (70 r. n.e.), porzucili kult ofiarny. W czasach diaspory zastąpili go modlitwą i obrzędami nawiązującymi do pewnych jego elementów. Wdychanie wonności podczas Hawdali, czyli uroczystości symbolicznego oddzielenia czasu świętego (a więc szabatu, w skróconej formie również świąt) od czasu powszedniego, nieświętecznego, jest pamiątką po składanej w Świątyni (obok ofiar pokarmowych — ze zwierząt) ofierze kadzidlanej. Kadzidło mogło być spalane tylko w Świątyni i tylko przez kapłanów.

Dzisiejsze wdychanie wonności może się odbywać zarówno w synagodze, jak i w domu. Prowadzący ceremonię Hawdali bierze prawą dłonią balsaminę i wypowiada nad nią błogosławieństwo:

Baruch Ata Haszem, Eloheinu, melech haolam, bore minei wesamim.

(„Błogosławiony jesteś Ty, Haszem, nasz Bóg, Król Świata, Stwórca różnorodnych zapachów”)

Następnie wącha aromaty i podaje innym do powąchania.

Według tradycji, przyjemny zapach wonności ma łagodzić smutny moment utraty dodatkowej duszy, która towarzyszy Żydowi podczas szabatu i opuszcza go wraz z jego zakończeniem. Ponadto ma też wzmacniać wdychającego przed trudami nadchodzących dni powszednich.

Opracowanie: Kinga Kołodziejska (Redakcja WMM),

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Zobacz:

[Balsaminka wieżyczkowa](#)

[Balsaminka w kształcie ryby](#)

[Puszka na wonności z Austro-Węgier](#)

[Balsaminka wieżyczkowa z Wiednia](#)

Tagi: [Muzeum Historyczne Miasta Krakowa](#), [judaika](#), [Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu](#), [Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich](#), [święto](#), [tradycja](#), [szabat](#), [złotnictwo](#), [naczynie](#), [zapach](#), [licencje Creative Commons](#)